

ISZAINTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRSZÁM
 Helyi ár: 72 koronára
 Külföldi ár: 84 koronára
 Németországi ár: 18 koronára
 Németországi ár: 21 koronára
 Évesi ár: 30 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
 Nagyvárad, Szilágyi Deák-utca 5. Telefon: 2-63.

A szerkesztőség kizárólag az érdekes és fontos híreket közli. A közlésért nem vállal felelősséget.

IN ILLO TEMPORE...

Te ismerted Uram a népet, amely egykor vidáman széledt szét mellőled, kezében az öt kenyér egy morzsájával s egy falat sós hallal. Bement városaiba és a legények dudolva illesztgették a követ Jeruzsálem falaiba, a te hatalmadal fenyegették a dölyfös földi isteneket a bástyák ormairól, a pásztor rád bízta nyáját a Holt tenger partjain, a hajós a neveddel indult el a phöniciái vizekre s ha lantot vertek, vagy ércet kalapálgattak: neveddel kezdték, segítségedet kérték. A szüretelő és szütyönyos istenek nem ittak több nektárt az Olympuson, Caesar a Fórumon fázott a bíbor tógában és a betlehemi szél zúgására füleltek, az új világ szavára, amely halászok, teherhordók, szolgák, ácsok és pásztorok himnuszából szállt végig a földön.

Öt kenyér meg egy pár hal, egy égő csipkebokor, a lázadó hullámok lecsillapítása, halottak föltámasztása vezette Hozzád az emberek millióit. Isteni igazságaid, szenvedésed, iszonyu harcaid és hősi halálad, hited talán ma sem hódították volna meg a világot, ha nem nyújtasz nekik minderről kézzel fogható bizonyítékot, keresztjét, Golgotát, feltámadást és egy makulátlan életét.

Nézz szét ma betlehemi kunyhód körül, ma is a nép áll körülötted, éheesebb mint valaha az öt kenyér idejében, jöjj és mondd el újra Uram a hegyi beszédet s utána nyugtasd meg őket hallal és kenyérrrel, mert különben érthetetlen lesz előttük a hegyi beszéd.

Úgy áll körülötted a nép, mint in illo tempore, hiszen: Te Uram és a világ halhatatlanok vagytok. Műhelyből, mezőről, sötét és hideg falukból, dözső városokból sereglenek az emberek. Tele vannak gonddal, bajjal, keserőséggel, egy-egy ragyogó mondat valamelyik tribun ajkáról felderíti őket, megvillan előttük a boldogabb jövő, de a következő percben újra kétségbeesnek. A bankár repülni látja millióit, a király koronája után veti magát a mélységbe, menekülő jegyzők rébegik valahol a sáros országuton az Isten nevét, a téglahordók, az ácsok, vargák, beteges kis hivatalnokok, robotoló nők és férfiak kenyeret követelnek, aki sohasem figyelt íróasztala vagy műterme csöndjéből a heves és morajló utcára, az is felkapja ma a fejét, az ablakhoz szalad és megdöbben a világ szörnyű fordulásán.

Hiába hívta most csillagod napkelet bölcsseit. A három királyok s a világ urai országokat szabdalnak és népeket

törölnek le a földről, az az arany, amit lábaidhoz raktak, ma embereket ront, nemzeteket kerget nemzetek ellen és már a reményt is úgy hajítják el maguktól az emberek, mint a rossz gyufaszálat.

S mi magyarok a magunk ásta sír szélén karácsonyfát díszítünk, azt a pár ágat, amit még sikerült lelopni az erdélyi havasok és a Kárpátok tetejéről. Az országutakon katonák vándorolnak hazafelé, tele ránccal, szavukban nem a szenvedések méltósága, nem a gazdag és legyőzhetetlen lélek nyilatkozik meg, hanem a felszabaduló Prometheus, aki Doberdó szikláját akarja összetörni embertársain.

Ez nem a Te országod Uram, a békesség csak egy rövid estére költözött a szívünkbe. Hamar elfelejtettük, hogy a Krn tetején a csillagokat érintette a kezünk, mint a kertí fák alatt a csüngő cseresznyét, elfelejtettük, hogy virágzó búzaföldeken tapostunk át, hogy összebujtunk egy sátorlap alá, ha zuhogott Isztriában a nehéz tengeri eső és megöleltük egymást az utcán, mint a testvérek, ha a négy év alatt egyszer itthon összetalálkoztunk.

Úgy áll körülötted a nép, mint in illo tempore. Összefut a világ négy tájéka

MAGYAROK SZABADSÁGRA MENNEK.

Írta: PAPP JENŐ.

Az osztrák állomásra magyarok érkeztek a frontról. Este van, körül a krajnai hegyeken világít a hó, a hold is kinyílt kerekre, mint egy fehér legyező. A zsandárőrmester villogó szuronnal sétál le és föl. A perronon ég a lámpa. A hegyekről néha legurul a távoli ágyuszó hangja.

A magyarok kijönnek a perronra. Hangosan, jókedvűen beszélnek, kiabálnak, nevetnek, a határtalan szabadság és megkönnyebbülés lármázik bennük. Bent a hivatalnok felkapja a fejét az újságjából és boszankodva néz kifelé az üveges ajtón.

Ez már haragszik is ránk. Nem tud újágot olvasni tőlünk.

— Hát ne is olvasson! Minek a hordárnak újság?

— Nem tetszik neki, hogy lármázunk.

— Én meg mindjárt énekelni fogok.

A főúr szemére vágta a sapkáját, középre állt, füttyölni kezdett, esendesen bokázott hozzá s a nyole baka alig állta, hogy ki ne eressze a hangját. Hanem hát... mégis...

A zsandár elsétált mellettük. Megnéztek, végignézték, megmérték, mint egy dá-

mát a falusi asszonyok. Egyik sem köszönt neki. Tették, mintha nem látnák a pertliszarzsit.

Antal Imre törte meg először a csendet.

— Nálunk már nem ragyog a bajnét — ugye komám.

— Nem ám! Még lámpa sem ég, ha ilyen szépen világít Szent Dávid. Minek a? Nemhogy spórolnának a drága fotogénnal.

— Meglehet olvasni messziről, hogy hány gombja van. Vakítja az embert.

— De még keztyűben tesz szolgálatot!

— Teheti... zsandár!...

A zsandár a perron tulsó végén megállt és látszólag a hegyeket kémlelte. A magyarok elfordultak. Nem törődtek többet vele. Mindég úgy van, mikor szabadságos magyaros jönnek ide. Neki soha sem köszönnek. Ezek is hogy végig mustrálták. Még most is vörös belé. Pedig megszólíthatta volna őket. Megszidhatta, becsukhatta volna őket.

Visszafelé indult a perronon s most már lopva végignézte őket. A köpenyegre mindnek nyitva volt fent a nyaknál, a szeredásuk csak átvette lögött rajtuk, a sapka a homlokra tolvaj, cigarettáztak s elzárták egészen az utat. Ki kellett, hogy kerülje őket.

Mind a nyolc más darabjáról jött a végtelen frontnak. Meg is állapították hamarosan, hogy jobb volt Szerbiában. Ott mehe-

tett az ember egy kicsit szomszédolni, akadt egy kis krumpli, vagy rakia a csujeseknél. De itt?... Nincs itt semmi. Se krumpli, se rakia, asszonyfélenek meg éppen színét sem látták, mióta Bosniából eljöttek.

— Bezzeg van itt hátul. A zsandároknak!

— Ne piszkáld komám. Nem ért az magyarul. Innentől kezdve cseh már az egész világ, egészen Bécsig. Oda már áthallatszik a magyar szó otthonról.

— De mit kerülgeti itt az embert! Ugy tesz, mintha ránk vigyázna.

— Vigyázhat. Mi többre vigyázunk. Erre az egész városra. Még Bécsre is. Pedig ott a császár lakik.

— Rá se néznék, ha lány volnék, mondta megvetéssel Tornyi Péter, a báránfi legény. Nem katona ez már, hanem csendőr. Haramia-kergető.

— Pedig itt nincsenek haramiák.

— Minket vigyáz.

Nem köszöntek neki, rá se néztek, mégis rátért a beszéd minden tizedik fordulóján. A tábori csendőr tőlük messze áldogált, sokáig hallgatta a hetyke, gógós beszédét s gondolatai minduntalan odafonódtak a harcossal magyarok köré. Becsmérik. Emberszámba sem veszik. Persze, a tallérokra büszkék, egyik ki is rakta a köpenyegre, hadd lássák itt

elől és egy percre csodálkozva fedezi fel szívében a testvériséget és nincs aki örök időre egyé kovácsolja őket. Maradj most is a mienk Uram, maradj a názárethi ács fia, adj a kezünkbe fűrge ást, éles ekét, füttyöt az üllő csengése mellé, mesét az öregek ajkára. Félünk, hogy egy maroknyi sem lesz már Magyarország és a négy tenger, amely egykor határait mosta, elfér majd egy pohárban. Félünk és aggódunk minden alap nélkül, hogy lassan elhal a szavunk, mint a guzsba kötött emberé.

Nem az öt kenyér s a két hal volt valamikor Jézus igazságának alapja. Meg fogjuk mi is találni a Te segítségoddal az öt kenyeret s a gazda ismét boldogan megy majd haza a mezőről, a déli hajós távol északra indul, a huszadik századbeli papyrusok és hielográfhok kulcsát pedig fogja keresni egy új Momsen és össze fogja csapni kezeit a mai kaosz fölött.

Ez ötödik karácsony legyen utolsó ünnepe a borzalomnak, amely négy év óta önti és önti a drága vért és feszíti keresztre az embereket hamis ideálokért. Mi ezerszer megtanultuk odakint szeretni is egymást, viselni is a csapásokat és szenvedéseket egymásért — nincs tehát okunk karácsony ünnepén kétségbeesni a jövő miatt. Elpusztíthatatlan értékeket hordunk magunkban úgy is mint keresztények, úgy is mint magyarok. A forradalmi karácsony megváltója is az ács fia, aki a mienk volt mindig és szívére ölel minden embert.

Kétezer iparoscsalád nyomorba taszítása.

A kamara tiltakozása a házikezelés ellen.

A háboru után első kötelesség, hogy a háboru által legjobban sújtott kisiparosság és a munkások minél előbb munkához, tisztességes megélhetésüket biztosító keresethez jussanak. Leginkább áll ez az építőiparosokra és munkásokra, mert a háboru alatt az építőipar teljesen szünetelt.

Hogy az építőipar minél előbb munkához és keresethez jusson, csak egy mód van: a közmunkák mielőbbi, gyors megkezdése, mivel a magánépítkezések fellendülésére, legalább is míg a helyzet teljesen nem tisztul, kilátás egyáltalán nincs.

Nagyvárad város tanácsa felismervén a helyzet által parancsolt szükségét, elhatározta, hogy minden halogatás nélkül megkezdje a közmunkák építését és pedig a viszonyok által parancsolt helyzetnek megfelelően az összes munkákat a háboru által teljesen tönkre tett, *hadból hazatért* kisiparosoknak ítélte oda, hogy ezeket az adófizető polgárokat és azok családtagjait nem alalmazza által, hanem becsületes munkájuk révén lábra állítsa, s a háboru által tönkre tett megélhetésüket biztosítsa.

Nagy meglepetéssel értesültek az érdekelt iparosok Nagyvárad város tanácsának azon későbbi határozatáról, hogy a Munkás Tanács követelésére, előbbi határozatának megváltoztatásával, a közmunkákat nem a hadból hazajött szegény kisiparosokkal, hanem házikezelésben fogja elkészíttetni. *Ez kétezer szegény család további nyomorát, további kálváriáját jelentené.*

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara, mint az iparosok legelső érdekképviselete, nem nézheti szó nélkül a tanács ezen újabb állásfoglalását, s az alábbi átiratot

intézte Nagyvárad város tanácsához, amelyben igen nyomós indokok alapján tiltakozik a közmunkák házikezelésben való elkészítése ellen.

A kamara tiltakozó átirata a következő: *Nagyvárad város tanácsának.*

Az építő ipar és a vele kapcsolatban álló 58 rokoniparág már a háboru megelőző években beállott súlyos válság hat esztendő idõtartama alatt teljes tétlenségre volt kárhoztatva a emez iparágak rendkívül nagy számu képviselői anyagi existenciájuk roncsain könnyen érthető türelmetlenséggel várták a háboru befejezését, hogy a meginduló építkezési és tatarozási munkálatok révén keresethez jutva, súlyos helyzetükből kivezelő utat találhassanak.

Nagyvárad városában is mintegy kétezerre megy az építő csoportba tartozó iparoság száma, akik között igen nagy tömeggel vannak képviselve hadból hazatért katonáink éhezõ és lerongyolódott családtagjaikkal.

Tekintettel e nehéz viszonyokra, kamaránk a törvényes képviseletére bízott érdekek szolgálatában, a forradalom kitörésétõl kezdve állandóan azon fáradozott, hogy a munka és kereset nélküli iparosok számára anyagot eszközöljön ki és a közszállítások megindítását szorgalmazza.

Nem akarunk e helyen rámutatni azokra a jelenségekre, amelyek idõközben mellékvágányokra terelték a kamara akcióit; csupán azzal a tanácsi határozattal kívánunk foglalkozni, amelynek lényege szerint a felszabaduló építkezési anyagok a város számára lefoglalandók ez a tervbevett középítkezések az iparos vállalkozók kirekesztése mellett, házikezelésben, csupán a munkásság érdekének figyelembe vétele mellett eszközözlendők.

Nem habozunk kijelenteni, hogy ezt a határozatot kamaránk a legnagyobb megdöbbenéssel, az iparoság pedig a legnagyobb elkeseredéssel vette a lapok közlései nyomán tudomásul.

hátul, hogy ki az a Rigó András. Pedig õ már hallotta, hogy sokan csak a szájuk révén juthatnak medáliához.

Láthatatlanul feszült köztük valami. A magányos esendõr, a tiszta perron-lámpás, a piros sapkás vasuti hivatalnok, aki idegesen dobolt az ujjával odabent, a csend s a sok falon-lógó temérdek figyelmeztetés a rendre „szigorú büntetés terhe alatt tilos papirt, almahéjjat eldobni” — meg: „tilos a perronon tömegesen ácsorogni” s a hallgatag, egyhelyben ülõ házak odalent a városban, amint nyugodtan néznek ki fényes ablakokon a téli éjszakába — mindez lázította a nyugtalan magyarokat. Az kellett volna nekik, hogy a csendõr kiskirálynak nézze õket, beinvitálják õket a jó meleg szobákba, a hivatalnok mosolyogva adjon bilétát s nem olyan álmos — morózus arccal mintha tõt napszámások mennének havat lapátolni.

— El is mult már a nagy becsület. Régen is tart, sokan is vagyunk rá, kevés jut belõle egy emberre.

— Lesz, ha elmúlik majd minden.

— Már aki megéri.

— En nem bánom, csak az asszony tartson ki. A többi majd adódik hozzá.

De már az is kezd... Sok a muszka odahaza.

— Na, nem mindegyik adja meg magát. Mert akad olyan is. Például ott van a Székely Gábor esete.

— No?

— Hát hazament az ember maen s mivel a levél lassabban jár, õ maga hamarabb érkezett a portája kapujához. Öreg éjszaka volt már. Aludt az egész falu, mikor megkopogtatta az ablakot.

— Nyisd ki Julis mondta. Én vagyok.

— Az asszony felriadt s azt hitte, hogy az ördög incselkedik vele. Megfordult, hogy tovább aludjon. De Gábor újra megszólalt odakint, mert hát hideg volt.

— Nyisd már ki lelkem, ne hagyj itt fázkódni.

— Kicsoda kend? kérdezte az asszony.

— Ejnye, hát nem ismered? Az urad volnék tán, ha nem tévedek. Én vagyok no, hívõ Székely Gábor, a hités urad.

— Az nem lehet! Az én uram nincs itthon. Még a hangja is más. Menjen kend dögára, akárki fia is és hagyjon békét a szegény ember asszonyának.

— Elöntötte a könny Székely Gábor szemét. Olyan nagy idõ telt el, hogy még a saját felesége sem ismerte meg a hangját. Kopogott, zörgött, könyörgött, míg végre megnyílt az ajtó. Ugy sirtak aztán egyáltalában vagy két órahosszat.

Észre sem vették, hogy esendõr ott áll mellettük. Háttal feléjük. Csak úgy, mintha séta közben ott lett volna szeszélyes kedve megállni. Nézte a csillagos égig futó orموkat és mindent megbocsájtott a harcso-gógós magyaroknak. Vonta az otthon, hallgatta az asszony hűségérõl szóló legendát. Hallotta a hó ropogását Székely Gábor lába alatt, az ablak zörgését az asszony ijedelmét és szerencsét, hogy háttal állt feléjük, mert különben nevettek volna egyet; ha meglátják, hogy a tábori esendõr szemé tele van könnyel.

Megkeményítette magát, habár de jól esett volna beállni közzéjük, a körbe s hallgatni tovább, hogy mit tud Antal Imre, meg Tóth Mihály az otthoni asszonyokról, velük menni hazafelé, nem bánna még azt

azt sem, ha õ volna a cugsführer és az a betyáros führer volna az örmester. Ó de szívesen állna elõtte haptákban, csak velük mehetne.

Ott maradt állva, kicsit féloldalt fordult s repült velük nagy Biharországba, a Bánát felé s majdnem megállt a szíve, mikor ezt hallja a Cservid Gyurka szájából:

— Már csak Pestig elmegyünk, de jó volna megtudni, mikor érünk Mohol alá.

Mohol!... A kéri malom felé a nagy utca végén... a kapuban a vén füzfa, amék alatt utójára rittak... ó hát hogyne tudná õ, hogy mikor ér a vonat Mohol alá!...

Ódafordult a legényekhez s båtortalanul, szerényen és boldogan mondta:

— Este 7 óra, 36 perckor.

A fiuk torkán megakadt a szó a magyar beszédre. A führer megigazította a félre csapott sapkát, csendes tisztelettel fordultak a csendõr felé, nem tudták hirtelen, hogy örvenejenek-e, vagy szégyeljük magukat ez elõtt a magyar elõtt. Az pedig látta a helyrehozott sapkát, a tiszteletet is észrevette, de most már tartotta magát. Kezdtétek ti tovább — gondolta.

Cservid Gyurka szedte össze magát legelõbb, de még neki is remegett a hangja a meghatódástól.

— Honnan tetszik tudni örmester ur?

— Hát csak úgy... tudom. Egy könyvbõl.

— Nagy könyv lehet az, amelyik inentõl Moholig megmutatja, hogy mikor jön a gözõs.

— Hát bizony elég betü van benne.

— Talán még az is bele van írva, hogy Bös-kének hívják Moholon a legszebb leányzõt.

Mit jelent ugyanis a tanács döntése? Azt, hogy a hat esztendő óta nyomorgó és kényszerű téltelenségben tespedő építkezési iparcsoport egyetlen reménysége füstbement: a középítkezések megindulnak ugyan, de abban az iparosság nem részesülhetvén, anyagi helyzetének javítására mód és alkalom kínálkozni nem fog!

Sulyos, szinte példátlanul álló sérelme ez a mellőzés a tisztas iparnak, mely sohasem kért alamizsnát. Törvényes hatáskörünkben járunk tehát el, amidőn a tanács rendkívül sérelmes határozata ellen a kamara minden erejével tiltakozunk.

Értesülésünk szerint a tanácsi határozat azon az indokon nyugszik, hogy az iparosság nem képes, vagy nem akarja a munkások tömegeit foglalkoztatni s ekként a házikézelés mellőzése a nagy mérvű munkanélküliségen nem segítene.

Ki kell jelentenünk, hogy ez az érv egyszerűen tarthatatlan.

Egy felelő ugyanis oly nagy szabásúak a tervezett építkezések, hogy azok révén nemcsak a helybeli szakmunkásság foglalkoztatása volna biztosítva, hanem ezen felül kétségen kívül áll, hogy idegen munkások felfogadása is szükségessé válik.

Hogy azonban teljesen megnyugtassuk a kedélyeket, kamaránk iparos osztályának egyhangú határozata alapján kötelezőleg kijelentjük, hogy a vállalkozásban részesülő iparosok hajlandók mindazon munkások részére munkalkalmat biztosítani, akiket e végből akár a munkások szervezete, akár a városi tanács kijelöl. Ezenkívül a munkabérek felett való diszponálási jogát is teljesen átengedi az iparosság a fent említett szervnek, illetve hatóságnak; a maga részéről azzal szemközt csak annyit követel ki, hogy az ajánlatok kiírása munkabér nélkül történjék.

Ugyde, tekintjük a sérelmes határozatot a törvényesség szempontjából!

Köztudomású, hogy a közszállítást törvény — felismerve a közszállítások nagy iparfejlesztő hatását — az iparosok foglalkoztatását a hatóságoknak „expressis verbis” köteleességévé teszi. A törvényesség szempontjából sem lehet mellőzni tehát az iparost,

annál kevésbé, mert az iparfejlesztés ma is szükséges, sőt gazdasági és szociális okokból szükségesebb, mint valaha.

Az iparosság megélhetésének alapjait azonban biztosítani kell, hiszen a produktív osztály vállaira az existenciális gondokon kívül és felül a nyomasztó közadók fizetésének egyre növekvő terhei is nehezdednek s ennélfogva finánciális szempontok is szükségessé teszik foglalkoztatását.

De rá kell mutatnunk a házikézelés egyéb hátrányaira is.

Tapasztalat bizonyítja, hogy az ilyen rendszerű létesítmények sem az olcsóbbság, sem a technikai tökéletesség, sem a kivitelbeli gyorsabbság érdekeit nem szolgálják. És ez természetesen is, ha tekintetbe vesszük a hatóságok bürokratikus ügykezelésénél mennyivel mozgékonyabb és praktikusabb a felelősség egész súlyát viselő magánvállalkozásban.

Hisszük, hogy az általunk kiemelt szempontok bárkit is meggyőzhetnek állásfoglalásunk helyességéről s azért a további okfejtést mellőzve, ismételtén a szomorú szociális következményekre mutatunk rá, melyek körülbelül 2000 iparos család tönkretűnésében nyilvánulnának.

Ha a város az iparosok elől elzárja a megélhetés egyedüli lehetőségét e népes társadalmi osztály számára nem marad más hátra, minthogy eddigi nexusaival és körülményeivel szakítva, kivándoroljon s existenciáját más helyt kísérleje meg biztosítani.

Egy osztályt azonban nem lehet egyszerűen halálra ítélni; különösen addig nem, amíg más, megnyugtató és kielégítő megoldás lehetősége fennforog.

Amidőn tehát tiltakozásunknak ismételtén kifejezést adunk, egyszerűs mind tisztelettel kérjük, hogy a tanácsi határozatot revízió alá venni és a szóban levő középítkezéseket nyilvános pályázat kiírása és iparos vállalkozók bevonása mellett végrehajtani méltóztassék.

Nagyvárad, 1918. december hó 22.

A Nagyvárad Kereskedelmi És Iparkamara:
Dr. Moskovits József Dr. Oláh Béla
elnök. titkár.

A megfenyegetett gyáriparosok.

Átirat a polgármesterhez.

Nagyvárad város tanácsának és a Munkás Tanácsnak megállapodásához képest Rimler Károly polgármester felhívást bocsátott ki, amely szerint ha nem is kifejezetten, de úgy tünteti fel a gyárakat és vállalatokat, hogy üzemiüket önző érdekből azért redukálják, hogy ne kelljen munkát adniuk a munkanélküli munkásoknak, másrészt pedig megtartással való lenyegelés mellett a munkásoknak a békelétszámra való kiegyensúlyozását követeli.

A Gyáriparosok Orsz. Szövetségének nagyváradai fiókja most tartott ülésén foglalkozott a polgármester felhívásával s elhatározta, hogy a helyzetet a valóságnak megfelelő világításba helyezi a polgármesterhez küldendő átiratban.

Az átiratot tegnap küldötte el a szövettség a polgármesterhez.

Az átirat kiemeli, hogy a nagyvárad gyáriparosok mindig arra törekedtek, hogy érdekeiket a munkások érdekeivel becsületesen s azokkal teljes harmoniában teljesítsék nagyfeszítéssel a gazdasági feladatokat és sohasem zárkóztak el a munkások jogos igényeinek teljesítése elől.

A polgármester felhívásában tehát annál értéktelenebbnek találják annak megállapítását, hogy a nagyvárad gyárak, vállalatok és ipartelepek üzemiüket redukálják és alkalmazzák egy részét a szolgálatból elbocsátottak és ezzel a munkanélküliség számát csak szaporítják s úgy tünteti fel a dolgot, mintha munkanélkülies ovisoktól vezérelve, egyenesen a munkanélküli felekezése céljából redukálnák üzemiüket. A

Ez a Gyurka még csak elhorgatta a csunya vihart. Ugy kacagtak a zsendár pírulásán, hogy a piros saprás kis köröcsög kinyitott a szobából és reppenéses lármát csapott. Szólták ezt recsegő német szóval. Ezt megértették, mert minden második szava „bando, bagász” volt. Azzal fenyegetőzött, hogy elszedi fölök a marsrutát, ha rögtön nem takszéd-ak ki innen. A perresem kő lömben is csak tisztek tartózkodhatnak. Mars ki!

Ezt még jobban megértették a magyarok. A zsendár zavartan állt. A hivatsnök megfenyegette, hogy feljelenti, ha nem teljesíti a kötelezettségét.

— Menjünk ki katonák, — mondta. Ne szegüljenek ellen, mert ez parancs. Maguknak nem szabad a perresem ácsorogni.

— Mondtam ugye, hogy nem tud fölünk ujságot olvasni!

— A svármicniában még a sinák között is szabad sétálni. Elhiszi e őrmester ur?

— Én elhiszem, de most menjünk ki, mert még baj lesz.

— Nekünk nem parancsol ez a Paprika jancsi!

— Ne okoskodjanak magyarok. Parancs, parancs!

A csendőr kemény, heves mozdulattal

kapta meg a puka apyát. A magyarok neki szereztek volna rohanni a tiszta, ragyogó petróleumlámpásnak, leült a piros süveget ennek a hordárnak a fejéről, betörni mindent, lelőni a rendszabályokat az alvándjéről, narancshajról és papírdarabokról s aztán hadd jöjjön a zsendár!

Bementek a váróterembe. A sötét már be volt csekva. Dörömbölés kezdtek a vendéglős ajtaján, hogy keljen fel azonnal.

A vendéglős poppás vacsora után volt, sok drága paszsgót megittak a városi urak s éktelen haragra lobbant, hogy egy komisz banda — biztosan szabadságra mennek — felveri őt. Nem nyitotta ki az ajtót, a lárna nőttön nőtt, a magyarok italt követeltek, adni akartak, nem tágitottak az ajtó melől.

Mikor látta, hogy nem tud fölök megszabadulni, telefonált az állomásparancsnokságra, hogy a harmadik osztályú váróteremben újra részeg katonák garázdálkodnak. Kéri azonnal a készütséget.

Kint a néma perresem egyedül maradt a tábori csendőr. Nézte a Paprika Jancsot, aki most már megelégedetten olvasott; a világos perresem üres lett. Ime: itt állt meg az imént a gögös fűrer, itt az a fekete moholi legény, innen nézett egy utána s ezt mondta: — Teheti, zsendár... S egyszerre mind

szégyellte magát, mikor megvondta a moholi voxat érkezését. Vajjon ha őzennék Neki, kinyitná-e egyszeri szóra, idegen hangra az ajtaját — vagy úgy tenne, mint a Székely Gáboré tett. Hogy is mondta: menjem kend dolgára, akárki fia is és hagyjon békét a szegény ember asszonyának... És ez a paprikafejű kizavarja őket.

Főlelni kezdett. Hallotta a váróterem felől az ajtó dörömbölést. Hallotta a keresztes dühös kiabálását, hogy elmutt a záróra, nem ad semmit. Aztán újra felviharzott az öklök dühös csapkodása, a torkokból kegyetlenül tört ki a fékevesztett vágy, italt, poharat, szeket, törhető asztalt követeltek s a lármára figyelmes lett újra a paprikafejű ember is. Tudta, mi jön most: telefon, készütségek, kartavas s vége a szabadságnak.

Hirtelen elhatározással abbahagyta egyöntetű, szabályos sétáját, homlokán látketett az ér, hogy előbb érkezzon, mint a készütségek. Átsuhant előtte a moholi nagy utca, az utolsó ház... s futás közben megyagott magában:

— Istenem, csak baj ne legyen a magyarokkal, újra baj ne legyen...

Rohant a keresztes felé, hogy megelőzze a készütséget.

A budapesti helyőrségi kórház fogtechnikai laboratóriumának, mint volt vezetője hosszú katonai szolgálat után hazatértem s a műterem vezetőjét átvettem, ahol a legmodernebb és legkomplicáltabb munkát: fogigazító gépet, kasettás fogat, öntött aranyhidat és tartós fogtöméseket készítek.

BERDACH JENŐ

Áll. vizsg. fogtechnikus.

TELEFON: 10-50.

dolog ilyen beállítása ellen tiltakoznak a gyáriparosok.

Rámutat az átirat, hogy amint a tanács is tudja, hogy a gyárüzemek fentartása a vismajorok egész légiójába ütközik. Az üzemek fentartását, vagy pláne fejlesztését akadályozza a szénhiány, a nyersanyagok hiánya, a vasúti forgalom teljes megbénítása.

Ezek a fontos okok kényszerítik a gyárakat üzemük korlátozására.

A malmok állanak, mert nincs feldolgozásra termény; a szeszgyárak szünetelnek, mert a kormány nem ad terményt, a vasipar nem jut vashoz, a bőripari vállalatok részére nincs bőranyag. Általában mincsen szakma, mely el tudná látni magát a szükséges nyersanyaggal.

Kijelenti a szövetség, hogy tagjai nagy áldozatok árán is képesek üzemüket fentartani, és azt fokozni, ha a város az üzemhez szükséges szénről és nyersanyagról gondoskodik. Megjegyzi az átirat, hogy ilyen törekvést a város tanácsa részéről eddig még nem tapasztaltak, sőt az ellenkezőről győződtek meg. Ezt igazolja a tanács eljá-

rása, mikor a katonai intézményeknél felszabadult nyersanyagok elosztásáról volt szó vagy amikor a közmunkák házikézelésben való előkészítését határozza el.

Mivel pedig a polgármester felhívásában fenyegetésképpen helyszíni szemlét helyez kilátásba az üzemek munkaképességének megállapítása céljából s mivel a munkástanácscsal együttesen tartott tanácsülésen olyan felszólalás is hangzott el, hogy a szénhiányra való hivatkozás csak ürügy a munkanélküli munkások visszatartására, kéri a Szövetség a városi tanácsot, a munkástanácsot és a kereskedelmi és iparkamara vezetőségét a legsürgősebben értekezletre összehívni, hogy ezen az értekezleten az általuk készség el felajánlott helyszíni szemlék útján a nagyváradi gyáripari vállalatok szén- és nyersanyagkészletét kétségtelenül megállapíthassák, főképpen pedig a hiányzó termelési eszközök beszerzésére vonatkozó teendőket tekintetben a városi hatósággal, a munkástanáccsal és a kereskedelmi és iparkamarával megállapodásra jussanak.

Napok kérdése Nagyvárad megszállása.

Minden jel arra mutat, hogy Nagyvárad román megszállásával számolnunk kell. Ez a szomorú karácsonyi ajándék ne zavarja meg a mi ünnepünket, ne törje meg a lelkeket, hiszen soha magyarabb nem lesz ez az ország, mint az ellenség bevonulásakor. dieig óráig tart, a megpróbáltatást maga a megszálló hatalom sem fogja kihívni maga ellen. Ők is számolnak a féken tartott nemzeti érzés vulkanikus erejével, jól tudják ők azt, hogy tüzhányó felett járnak, de az ő vállalkozásukat és szerepüket teljes erejével támogatja az entente.

És ez ellen nincs mit tenni a békekonferenciáig. Egész Erdéllyel osztjuk meg ezeket a nehéz hónapokat, amelynek sorsával maguk a románok sincsenek még egészen tisztában.

Tény az, hogy ők akarják Erdélyt talán a Tiszáig, sőt ki is eszközöltek kitűnő diplomáciai szervezetükkel egy kemény megszállási parancsot az ententétől,

mindent azonban ők is csak ideiglenes berendezkedésnek tekintik.

A megszállásra a kolozsvári bevonulás óta a nagyváradi román Nemzeti Tanács véleménye szerint

semmi kétség sem forog fent.

A helybeli román tanács már a múlt szombaton foglalkozott futólag a bevonuló csapatok fogadtatásával s a sajtóosztály főnöke dr. Tulbure György információval is szolgált a részletek felől.

Ezek szerint a román gárda tegnap telefonösszeállítását keresett a kolozsvári román gárdával és érdeklődött aziránt, hogy mikorra várhatók a román csapatok Nagyváradra?

Pozitív választ a kolozsvári gárda sem tudott adni, mindössze annyi bizonyosnak látszik, hogy Kolozsvárt

5-6000 főnyi román katonaság szállja meg. Ezek egyelőre nem mozdulnak ki Kolozsvárról.

Azonban ez a kolozsvári veszteglés nem zárja ki azt, hogy a románok Dés felől ne közeledjenek Várad felé s mivel egységes törv szerint járnak el,

valószínűleg egyszerre két

irányból fognak Váradra érkezni: Kolozsvár és Dés felől, tehát a belényesi vonalon.

Ez a megérkezés dr. Tulbure György szerint már csak

napok kérdése.

A fogadtatásra vonatkozólag, tegnap is folytak megbeszélések, amelyek szerint a román tanács minden valószínűség szerint ki fog küldeni ma vagy holnap egy bizottságot, amely

fölkeresi a magyar hatóságok vezetőit és vele együtt megállapodik a fogadás részletei felől.

A román nők, a gárda és a tanács kint lesznek a vasutnál. Brassóban állítólag az alispán

ezüst tálcán földet, kenyeret és sőt nyújtott át a parancsnokló tábornoknak és ezt itt is tervbe kívánják venni.

Hogy a katonai parancsnok minő intézkedéseket fog tenni, azt még nem tudják. Kétségtelenül

átveszik a postát, távirót és felállítják a cenzurát,

amely azonban dr. Tulbure György szerint a lehető legliberálisabb lesz és utólagos. A posta átvételére már ellenőrizhetetlen hír szerint történt is egy lépés. A nagyszebeni román kormány felhívta a nagyváradi postaigazgatót, hogy küldjön megbízottat Nagyszebenbe, akivel az átvétel részleteit megbeszéljék. A postafőigazgató — értesülésünk szerint — azt válaszolta, hogy ilyen irányú felhatalmazása a magyar kormánytól még nincs és kérdést intéz a kormányhoz a teendők iránt. Erre a nagyszebeni kormány még nem tett újabb lépéseket.

A helybeli román tanács felvette a harcot Avarescu román szociáldemokrata vezér politikájával is. Tegnap elkészült egy politikai röpfüzet, amely a szocialista propagandát igyekszik gyöngíteni.

A bojár uralom behozatalát tagadja és a népet fel akarja világosítani, hogy a bojárok igen demokratikus érzelmű férfiak.

Szól a füzet az erdélyi földreformról, választójogról és az önrendelkezési jogról is.

Mint a brassói lapokból látjuk, a román parancsnok egy korona árát

120 baniban állapította meg, ami elég méltányos.

Ezt Nagyváradon is meg fogják állapítani, amivel lényegesen levetik az árakat, mert emelik a korona értékét.

Nyílt kérdés marad Nagyvárad megszállása után még mindig, hogy a románok meddig akarnak előnyömlni? Mi ragaszkodunk a Desperay tábornok által meghatározott Szamos—Marosvásárhely—Maros demarkációs vonalhoz, amelyet a románok állítólag az entente utasítására léptek át. A románok ezek szerint a Tiszáig mennek előre, de az ántánt által az ő számukra megállapított vonal hir szerint

6 kilométernyire közelíti meg Debrecent.

Debrecent is mint fontos pontot fogják megszállani, habár kívül esik a demarkációs vonalon.

Az iparosok tiltakozó nagygyűlése.

Nagyvárad város Tanácsának a munkások pressziója következtében hozott azon sérelmes határozata, hogy a város közmunkáit házilag és nem önálló iparosokkal végezteti el, valamint hogy a katonaságtól felszabadult árukat és anyagokat az illetékes iparosok kizárásával a munkások között, illetve saját kezelésében berendezett műhelyeknek osztja ki, óriási elkeseredést és tiltakozást váltott ki az iparosokból.

A legnagyobbfokú rosszindulatot és az egész adófizető polgárok érdekeinek semmibe vételét kénytelen ebből megállapítani az iparosság, mert az iparosok falatját üti ki szájukból és mert a város polgárainak nem megtakarítást, hanem ellenkezőleg, a már ismert gazdálkodás folytán kiheverhetetlen károkat okoz a határozat keresztülvitele.

Ezen tervezett álláspontra ellen a város összes iparosai nevében, az ipartestület rendkívüli tiltakozó nagygyűlést tart, ünnep másodnapján, 26-án, d. e. 10 órakor a városház nagytermében, mely gyűlésre vonatkozólag az alábbi hirdetményt teszi az ipartestület közlé: Felkérem az ipartestület kötelékébe tartozó összes iparos polgárokat, hogy léteérdekei veszélyeztetésének elhárítása céljából megélhetésük biztosítása érdekében f. hó 26-án, d. e. 10 órakor a városház közgyűlési termében teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

A nagygyűlés tárgya:

Tiltakozásunk Nagyvárad város Tanácsának, érdekeinket megsemmisítő azon határozata ellen, hogy a városi munkákat az iparosok ne vállalhassák, s hogy a katonaságnál felszabadult anyagok szétszétadásában az iparosok ne részesülhessenek.

Teljes számu megjelenést tisztelettel kér az iparos tanács megbízásából

Holdy Sándor
iparostanács elnöke.

DR. ADORJÁN EMIL

a nagyváradai függetlenségi párt elnöke Károlyi Mihály programjáról.

A Vig-dőben elhangzott hatalmas beszédnek, melyet Károlyi Mihály miniszter elnök Budapesten tartott, talán az egész országban Nagyváradon lesz az első impozáns visszhangja azon a nagygyűlésen, melyet december 29-én fogja nagyváradai függetlenségi párt tartani a város háza közgyűlési termében. Kérdéért intézük dr. Adorján Emilhez, a nagyváradai függetlenségi párt elnökéhez, hogy mi lesz a vasárnapi gyűlés tárgya és mi lesz a párt állásponja Károlyi programjáról? Adorján Emil rövid, de a felvetett kérdésre markánsan megnyilvánuló válasza a következő volt:

— Vasárnapi nagygyűlésünk a nagyváradai függetlenségi párt szervezkedésének és propagandájának első nyilvános jele lesz. Károlyi Mihálytól nem várunk programot és nincs is szükségünk új programra.

Ismerjük és megismertük őt. Megismertük akkor, amikor hazafülszi per, szabadságának és biztonságának veszélye, a korrupció gárdistáinak gyűlölködő terrorja sem térítette le a béke követelésének útjáról. Megismertük a forradalom előtt és utáni hetekben, amikor elszántan, életet, vagyont nem félve Magyarországot átvezette a kilencszáz éves királyságból a népköztársaságba. És látjuk, követjük ma, amikor emberfeletti erővel igyekszik a reitentió nagy rázkódásából és megpróbáltatásból nyugvó pontra vezetni Magyarországot. A független magyar köztársaság volt a Kossuth Lajos programja, ez a Károlyi Mihályé, ez a miénk is. Ennek a nagy célnak a megvalósításában ki tartunk vezérünk mellett és minden erőnkkel támogatjuk őt.

A nagyváradai függetlenségi-párt zászlóhordását az egész polgárság várja, mert a polgárságnak az a része, amely nem csatlakozott a radikális párthoz, ebben a pillanatban teljesen elhagyottan áll. Semhová sem tud beilleszkedni, mert a fennálló pártok programjait nem védik és nem szolgálják úgy az érdekeiket, amint azt a polgárság megkívánja.

Néhány nappal ezelőtt megszólaltattuk a város társadalmának vezetőit, a kiknek a nyilvános közélet világosan megjelöli az utat a polgárságnak a neki megfelelő politikai irány felé. Kérdéért intéztem munkatársunk dr. Adorján Emilhez arra vonatkozólag is, ha a románok közben megszállják Nagyváradot.

— Azi hiszem — mondta Adorján Emil — megvárhatjuk, mert a románok nem fogják megakadályozni, hiszen a szabad gyűlékezési jogot is tiszteletben kell tartásuk.

* Püspöki tikkár. A dr. Mazurek Gyula haláláról megüzenett püspöki tikkári állásra tegnap gróf Széchenyi Miklós megyei püspök nevezte Schriffert Bela püspöki címmonár us szertész ki je y z t. Schriffert Bela szerény sé g e, sz e r t e remél ő s z a g a és eddigi t p e s t i a i t e d m e s é t e t t é k e r e a megüzen t e áll a s r. Tud s a e s t a t r e t t s e g e g e r a c i t ny u j t a n a k a r r a h o g y t e h e s e g e t t e r t e b e n a t i s z t s e g e b e n h i s z e r t e n l e g i a z e g y h á z m e g y e s z e l g á l t a t á s b a á l l i t a n i.

Vyx alezredes újabb parancsa.

Ki kell üríteniünk Észak-Magyarországot a Duna-Ipoly-Ung völgyétől az uzsoki magaslatokig. — A végleges határokat a békekonferencia fogja megállapítani.

Budapest, december 24. (Saját tudósítónktól.) Vyx alezredes Károlyi Mihály miniszterelnöknek ma a következő jegyzéket nyújtotta át:

Kegyelmes Urán!

Van szerencsém Nagyméltóságod tudomására hozni december 3-iki közlésem kiegészítéseképp, hogy a szövetségesek keleti hadseregének parancsnokló tábornokától kapott utasítás szerint a cs. h-szlovák kormány által követelt határok, mint a szlovák föld történelmi határai a következőképp alapítottak meg:

1. Magyarország jelenlegi északi határa.
2. Magyarország nyugati határa a Dunáig.

3. A Duna folyása az Ipoly torkolatáig.

4. Az Ipoly folyó Rimaszombatig. E város szlovák országé.

5. Egyenes vonal Rimaszombattól az Ung folyó torkolatáig.

6. Az Ung folyása az uzsoki magaslatokig.

A végleges határok csak a békekonferencián lesznek a szövetségesek által véglegesen megállapítva.

Kérem Nagyméltóságodat, adja ki a parancsot, hogy mostantól kezdve a magyar csapatok a 3, 4, 5 és 6 pontokban megállapított vonaltól délre vonassanak vissza.

Vyx alezredes.

A románok bevonulása Kolozsvárra.

Budapest, december 24. (Saját tudósítónktól.) Kolozsvárról jelentik: Ma délelőtt 11 órakor vonult be a városba három ezer emberből álló két román ezred Gherescu tábornok vezetésével. A város bejáratánál Haller István polgármester várta a bevonulókat és átadta nekik a várost. Kolozsvár és környékének románsága a Mátyás szobor előtt gyülekezve várta a megszálló csapatokat és nagy éljenzéssel, ünnepséggel fogadta. A bevonulás a városban óriási izgalmat keltett.

Nagyszeben, december 24. 2 Dacia román távirati ügynökség jelenti: Negotin tábornok ma törzskarával bevonult Kolozsvárra.

Lovászy lemondásának oka.

Budapest, dec. 24. (Saját tudósítónktól.) A Magyarországi Lovászy Márton lemondásáról a következőket írja: Mielőtt már jelentettük, Lovászy a szombaton tartott minisztertanács előtt ajánlotta fel lemondását. Ezen a minisztertanácsban számolt be a külügyre küldött Esterházy Miklós svájci tapasztalatairól, megősi ve azt a felvést, hogy az antant a kormány mostani összeállításával szemben nagyfokú animositással viseltetik. Lovászy Márton ekkor igazolva

látta eddigi aggodalmait és nézeteit. Azt mondta, hogy a kormányban a demokratikus és progresszív irány eljítése nélkül olyan változások bekövetkezése szükséges, hogy az antant és a kormány jobb viszonya jöphessen létre.

Miután ebben a tekintetben még semmi sem történt, Lovászy kijelentette, hogy a mostani kormány irányait és cselekedeteit ért a felelősségben nem osztozhatik és ezért lelejtotta lemondását.

Gépfegyver és ágyuharc Berlinben.

Budapest, dec. 24. (Saját tudósítónktól.) Berlinben a forradalom kezdete óta egy tengerészhadosztály tartózkodik, amely Liebknecht külföldi őrségét alkotja. A hadosztály a császári palotába van bezárva, amelynek helyiségét ma a porosz államkormány rendeltére ki kellett volna üríteni. A hadosztály azonban vonakodott a palotát elhagyni és megígérte, hogy a birodalmi kancellár és a városparancsnokság épületét hataimába vesse.

A délután órákban a matriázok benyomultak a kancellár telefonközpontjába és megakadályozták, hogy bárki is bejöhessen az épületbe vagy elhagyhassa azt. E pillanatban különböző híres emberek forgalomban. Az egyik verzió szerint a benyomulók megkísérelték, hogy elvessék a telefonközpontot. Egy másik jelentés szerint Eberlein az épületben becsúszott és azután eltűnt. Ismét más hírek szerint még mindig ott vannak.

Bécsből jelentik: A Berliner Lokalanzeiger jelenti: A tegnapi eseményeknek ma véres folytatása következett. Reggel 8 óra körül a császári kastély előtt oly nagy csata volt, amilyenre 1848 óta nem volt példa. A gárda lovashadosztály körülfárta a kastélyt és környékét, mert parancsot kapott, hogy a matriázokat minden eszköz felhasználásával üze el. A gárda csapatok 8 órakor megkezdék a támadást, gépfegyvekkel és ágyúkkal támadtak a matriázok által megszállt épületre. A harcok 11 óráig folytak, ekkor szünet állott be, mert az ellenfelek vezetői tárgyalásra gyűltek össze. A tárgyalások eddig sem vezettek eredményre. A híreket még nem lehet áttekinteni a lényeges, hogy a rend egyhamar helyre áll. A véres összütközésnek híres szerint tizenkét halottja és több mint hatvan sebesülte van, más verzió szerint a halottak száma nyolcvan.

A szobrászat lényegéről.

Irta és a nagyváradai Szabad Lyceum 1918 december 11-iki estéjén előadta
NÉMETHY GYULA DR.

Szokás a művészeteket a többi között előadó vagy pillanatnyi és képző, vagy állandó művészetekre osztani fel. *Előadó* vagy *pillantható* művészetek: a költészet, színház és zene; *képző* vagy *állandó* művészetek: a képzés, szobrászat és építészet. Képzőművészeteknek talán azért nevezzük az utóbbiakat, mert ezeknél a művészet anyagát, melyből a művész állandó művet képez vagy alkot, a művész személyén kívül esik, míg az előbbieknél bensős kapcsolatban van a művész személyével.

A képzőművészetek közül ma a szobrászattal illetőleg a szobrászat *mibenlétével* akarunk foglalkozni.

Minden művész éri az eszmény megvalósításáért vívott küzdelmében a régi latin mondás igazságát *Ars longa, vita brevis: a művészet hosszú, az élet rövid*, de talán egy se jobban, mint a szobrász. Néki kell a legmerevebb, legkelletlenebb anyaggal, kővel, márvánnyal, bronzal, fával megküzdenie. Míg a költészet és a képzés gazdag sokoldalúságnak örvendhetnek, s a legkülönbözőbb feladatok megoldására vállalkozhatnak, a szobrászat *anyagánál* fogva meg lehetős szűk határok közé van utalva. A szobrász is a látható világ szépségeit ábrázolja (közvetlenül), mint a festő, de nem a színes felületek, síkok illúziójával, hanem az emberi alakok hármass méretű dimenziója (szélesség, hosszúság, magasság) azaz *plasztikus*, domború előállításával. A *képző* folyékony festékekkel olyan sík képet adja a természetnek, amely művészi csatódást kelt a frezetti velünk a tér mindhárom dimenzióját, hiszen a művészi képek távlata, mélysége, levegője, plasztikája van *látzatban*, holott a *valóságban* csak egy dimenziót ad. Emlékezzünk csak Munkácsy *Krisztus Pílatus előttjére*, melyen a római katona keresztetett lándzsája valósággal elébe helyezi a katonát a tömegnek, levegőt teremt közötté és a tolongó nép között. Ezzel ellentétben a *szobrászatnál* ilyen látzatnak, illúzióknak nincs helye, hiszen a szobrászat teljes kiterjedésében ábrázolja az alakokat, melyek a valóságos teret töltik ki. A képző maga teremti a *teret*, a *fényt*, melyekkel alakjait körülvesszi. A szobrász csak az alakot teremti, melyet aztán a természeti tér és fény vesz körül.

Míg tehát a képző nagy mértékben független a alakjait önállóan ő maga veszi körül az élet fölételeivel, a szobrásznak megfelelő térre és világosságra van szüksége, hogy úgy fejezzem ki magamat, megfelelő háttérre, valóságos háttérre, hogy alkotása érvényesülhessen, szobrászának valóságos körbe kell belekomponálni a maga alakját, ha azt akarja, hogy művészi legyen. Nincs is nehezebb munkában megoldott probléma, mint egy emlékszobor elhelyezése. A festett képet senki sem nézi környezetével együtt; a szobornak környezetével kell képet alkotnia. Emlékszobornak nagyrésze azért áll idegenül a téren, ahová elhelyezték, mintha csak levélnyomó Briefbeschwerer volna. Amde nemcsak a természetes térnek, hanem a természetes *fénynek* is nagyobb szerepe van a szobrászatnál, mint a festészetnél. A képzés szinte mindig a fénytől kezdve, hogy látni lehessen azt, de a szobrot nemcsak láthatóvá teszi a fény, hanem az érzést, amint különböző felületeire esik, árnyékolja, mintázza azt, hiszen a szobrászat, ahogy Rodin mondja, a felületek művészete. A festmény minden világításnál nagyjában egy képet ad, mert csak egy *oldalról* lehet azt megvilágítani; a szobrot ellenben *körülszátható* a fény ehhez képest a változó fényirány szerint más más képet ad, mert más más felülete kap fényt és árnyat.

Világítás szempontjából legmótosabban elhelyezett szoborunk a *Szaniszló-szobor*, melyet a művész a maecónás akaratából szembeállított a székesegyházzal. Ennek az lett a következménye, hogy a szobor homlokzata, tehát főnézete se dőlött, se dől után nem kap kellő világítást, ami annál nagyobb kár, mert a szobor maga határozottan sikerült alkotás.

A szobrászat keretébe csak az eshetik, ami plasztikusan ábrázolható. Ilyen az ember, állatvilág, a növényvilág ellenben csak igen korlátozott mértékben. A növény gyöngéd alkata, ága, levelei túlságosan finomak és törékenyek a szobrok durva vésőjéhez. A fény és levegő tüneténei, a légkör egész hangulatától is túlságosan érzékeny a szobrászat keretébe kívül esik a *tájábrázolás*. Domborműveken persze lehet szó *tájábrázolásról* is, de az igazi klasszikus dombormű stílus ezt sem engedi meg. Másrészt nem szabad felednünk, hogy a dombormű már némi átmenet a képzéshez, a síkban való ábrázoláshoz főképp az alacsony vagy lapos dombormű a hasznos. A homályt az éjjelt a szobrász közvetlenül nem ábrázolhatja, csak közvetve, allegorikusan. Egy olasz szobrász vállalkozott rá, hogy élénk állítsa azt a jelenetet midőn Psyche éjjel megfesti Amort A szunyavadó Anor ágyon fekszik. Psyche fátylával kezében odasuhan s csodálattal szemléli. Hogy a jelenet éjjeli, bizonyítja a fátyla, de az éjjel ábrázolva, tehát közvetlenül élénk állítva nincs. A fátyla lángját, mely előtér a sötét háttérből és erős árnyékkal határolt világosságot vet a jele nyelre, nem látjuk, nem látjuk. Legfőbb vilámos lángot lehetne vezetni a márványlétkébe, de persze ez már technikai, nem szobrászati eszköz.

Mint hogy a képzés az egész természetet ábrázolja: teret, levegőt, fényt, alakot, az alakok egymáshoz viszonyát, az alakokat a természet környezetében, hogy úgy fejezzem ki magamat a világharmóniát: nincs korlátozva az ábrázolandó alakok számára név. Ezzel ellentétben a *szobrászat lökésegy-egy alak, legföljebb néhány alak együtt tes ábrázolására van hivatva*. Rafael festményén a sabin nők elrablását egészítő megfestet ábrázolja, hogy úgy mondjam realiztikusan: Giovanni da Bologna szobrász megelégszik a rabló római ifjú és karjaiban tartott sabin leány valamint a földrosújt atya alakjával. Tehát ugyanazt a tárgyat idealisztikusan állítja élénk. Miért kell a szobrásztnak egy vagy kevés alakkal beérnie. A három dimenziós szobrászatban egy-egy alak annyira körülhatárolt befejezett zárt egész, hogy sokkal inkább lekötő figyelmünket és szemünket, mint a sík kép illuzórius alakja. Majd azt mondom: egy-egy plasztikus alak kizárólag a maga számára követeli figyelmünket. Éppen ezért a szobrászat szerepe, az egyes alakok ábrázolását. Több alakok együttes ábrázolására, tehát egy csoportábrázolás nehézségeivel van összekötve. Nagy finomsággal kerülte el Schilling a csoportábrázolás veszedelmét, *„Az éj”* című szobránál a drezdai Bruni-terasszon. Az éj allegorizálja, mert hiszen csak allegorikus ábrázolatról lehet szó egy szép fiatal nő homlokán hold diadémnel. Jobb oldalt alacsony széken, egy zsámolyon ülve alszik egy fiú, baloldalt egy másik fiú lép elő, az Atom, lepke-zárnyakkal. Az egész zárt csoportot képezi, mert a nő palástját borítja a nő fiára, az Atom fiú pedig egészen hozzásimul a nőhöz. A közelet, a levegőközöket a szobrász egészen elkerülte, az egész csoport mint egy szobor volna. Hasonlóképpen igen sok görög szoborcsoportnál tapasztaljuk, hogy a művész lehető-

leg kerüli a levegőközöket, így pl. Menelos Patroklos holttestével, a szent auron loyagló Amor, a mejt megölő gall harcos. Ugyanezt észlelhetjük Michel Angelo Dietájánál a Szt. Péter-templomban. A Laokoon-csoportnál ilyen egységet hiába keresnénk. Ott a három vergődő alakot a mindhármukat átfogó kigyón kívül a közös kin kifejezése kapcsolja össze. A művésznak mindamelllett igazi plasztikus célja volt. A szigorú hármass architektónikus tagolással impozáns plasztikus s dekoratív hatást ért el, amit az alakok belsőbb egyesítésével algha érhetett volna el. Bertholomé, a nagy francia szobrász a Père La Chaise temetőben bámult *„Monument aux Morts”* („Emlék a halottaknak”) művén egy hatalmas hátfallal is egyesíti a csoport alakjait. E hátfali ajtaja felé igyekeznek a halottak aszketikusan meztelen alakok csüggedten, kétkezőn szorongva. Nekünk úgy tetszik, hogy ez a hátfal a szoborcsoportot a domborműhöz viszi közel. Valóban a pergameni magas domborműről a Monument aux Morts egész szoboralakjait csak egy lépés, egy árnyalat. Van tehát módja a szobrászknak csoportokat alkotni, de az egyes alakok összefoglalása, plasztikus összefoglalása nem csokely feladat.

Van még egy szempont, amelyből összevethetjük a képzést a szobrászattal. A képzés olyan ábrázolása a természetnek, amely *egyetlen* egy nézőpontból van a síkra vetve; a festő színes képet ad a világról, a sík vásnon a tér egész mélységét, hármass kiterjedését élénk varázsolja. A szobrászatnál adva van a valóságos tér, nincs szükség tehát annak háttérre, ellenben nincs adva legalább olyan pontossággal, olyan precízióval nincs adva a nézőponthozonnan a szobrot szemlélni kell mint a képzésnél, mint a festményeknél. Mindezenáltal minden szakasznak van egy főlátképe, hogy így mondjam, főhomlokzata, aminthogy az emberi átoknak is van melső és hátsó látképe. Legtöbb esetben maga a szobrot jelzi a szobor főlátképét azzal, hogy a talapzat síkját elől egyenesen elvégzi. Minden szobornak van tehát egy a nézők által szándékoltt főnézőpontja. Nemcsak a szobor szemlélőjénél, de az esetleges fotografálásnál is azt a nézőpontot kell választanunk, mert a szobor ebből a nézőpontból hat legjobban, hogy úgy fejezzem ki magamat innen ad legjobbat. Mint hogy minden szobormű első sorban körrajzával kontárjával hat; a szobor főlátképe az olyannak kell lennie, hogy gazdag és kifejező körrajzot nyújtson.

Ezt a főlátképet szemünk egy síkban látja, mintha kép lenne; ezt nevezi Mox a szobor szilhouette, azaz körrajzsíkjának. A jó szobor szilhouette síkjának olyannak kell lennie, hogy a szobor összes főpontjai, minél több, erre a síkra vetődjenek. Minél gazdagabb a főlátképe kontárja, annál praktikusabban, tömörebben látjuk a szobrot. Ebből a szempontból Szt. László szoborunkat sem tarthatjuk sikerültnek, mert annak főlátképe, melynek szilhouette síkja a talapzat feliratos része fölött áll, bizony igen igénytelen és szegényes. Aránylag leggazdagabb körrajzot mutat ez a szobor, hogyha kissé balról nézzük a talapzatnak Zölfa-utca felőli átlója irányában. Innen érdemes azt fotografálni. A belvederei Apollónak főlátképe az, amelynél a test, az alak szembe fordul velünk, az arc ellenben ében profilban látszik. Minden szobornak főlátképe tehát annak leggazdagabb körrajzu, leghatásosabb képe.

És így önként élénk tárul a két testvé művészet: a képzés és a szobrászat *kölcsönössége*, érintkezési pontja: a képzés a maga síkjából, két kiterjedésből, szélesség és magasság arra tör, hogy a *hármass* kiterjedést, a mélységet is élénk varázsolja, tehát a plaszticitásra tör; a szobrászat a maga hármass dimenzióját kettős dimenzióra iparkodik visszavezetni, midőn a földi kép körrajzsíkjába, silhouette-síkjába egyesíteni iparkodik a három dimenziós al-

korás leghatásosabb elemeit, tehát bizonyos tekintetben festőiségre törekszik. És nevezhetjük a két testvérművészet *váltogazdaságának*. Amde akármilyen hatásos legyen is valamely szobornál földképe, silhouette síkja, az mégsem egyetlen látkép. Még az olyan szobornál is, amelyek mögött háttérrel áll, legatább is *három oldalról* szemlélhetjük. A szobrász egyik feladata, nem könnyen megoldható feladata, hogy e szobor, bárhonnán nézzük, kielégítő képet és körrajzot adjon. Ha a Sz. László szobrot Dell'Orto boltjából nézzük, bántó keskenységű, kellemetlen kör rajzu alakot kapunk. Bezzeg a görög művészek értették a módját, hogy minden oldalról gyönyörködhető képet nyújtó szobrot faragjanak. Mikor 1900-ban a párisi Louvre egyik termében a milói Aphroditét bámultam, nem csodély gyönyörrel győződtem meg arról. Baloldalt nézve a 100 esztendője sárjából feltámadt istennőt*, csudaszép profil és körrajz szemléletében volt részem. Mikor ittasult szemmel körüljártam Melos egykori díszét, akkor éreztem igazán Paul de Saint Victor szavainak igazságát. L'onelli humán a t'el jamais embrassé forme plus parfaite? Emberi szem ölelt-e át valaha tökéletesebb alakot? Heine saját vallomása szerint könnyeket hullatott, midőn betegségtől elnyomorodottan elvonszolta magát még egyszer, utoljára a Louvre szoborcarnokába es ocsut vett mindörökké a halhatatlan remektől.

Valóban, minden remekmű szemléletébe egy kis fájó érzés vegyül, legalább azon remek művek nézésébe, amelyektől el kell hagynunk. Nemcsak az fáj, hogy el kell hagynunk, hogy többé vagy egyhamar közvetlenül nem gyönyörködhetünk benne, de az is, hogy a műremek képe emlékezetünkben napról napra halványul, pusztul. Utoljára majdnem azt mondjuk róla:

— Amit az ember elfelejtett, mintha nem is történt volna meg.

Ruskin a szépség nagy prófétája, tanítója a múlt század Angliájából évről-évre elzarándokolt Auszibusba, hogy a székesegyház homlokzatán pompázó szoborseregben a plasztikus biblíában, melyet ő amiens-i biblíának nevezett, elgyönyörködjék. Remek könyvet is írt róla „*As our fathers told us*”. Ahogy atyáink beszélték nekünk. Magam messze kelet szűtőite csak egyszer tudtam eljutni a „beau Dieu d'Amiens” az amiens-i szép Krisztus színe elé, melynek arcáról isteni fénység sugárzik. Éreztem, amit Lúoke művészettörténetben nagy tekintéllyel, hogy Lajos király korában a XIII. század második felében oly magaslatra emelkedett a francia katedrálisok szobrászata, amely egyenesen Perikles korával vehető össze. Csak egyszer állhattam a rheims-i székesegyház homlokzata előtt, melynek mesterei a szelvsnek szinte görög, antik magaslataira szállottak fel lelki gazdságra az érzés bensőségére, nemességére, fűségére pedig túlhaladták Hellas művészeit. Nem tudom eljuthatok-e még oda, de kívánom mélyen tartott halgatóságomnak, hogy sokszor érezzék azt, amit én akkor éreztem, amit kifejezni szavakban nem lehet, de amire emlékeztetnek a Faust szerzőjének szavai:

Dem Augentliche dürrt' ich sagen
Verweile doch du bist so schön,
Es kann die Spur von meinen Erdetagen
Nicht in Aconen untergehen.

* A melosi Aphroditét 1820-ban fedezte fel egy földalatti üregben egy görög paraszt.

A bukaresti kormány lefoglalta az erdélyi aranybányákat.

Budapest, december 24. (Saját tudósítónktól.) A román kormány elfoglalta az abrudbányai, kőrisbányai és verespataki aranybányák lefoglalását. Bukarestből már tegnap el is indult egy társaság a bányák átvételére.

BIZOM WILSONBAN...

Ágoston Péter kormánybiztos nyilatkozata.

Karácsony a szeretet és a tiszta örökök ünnepe és mindenki, mintha csak csodákban hinne, úgy bizik a karácsony igazságában. Gyöngye fűszálakba kapaszkodunk és az hisszük, mindenki úgy gondolkozik, úgy érez, mint mi, akiket a szenvedések évezredes egymásutánjai tanítottak meg a türelemre. Karácsonyi ajándékot vár mindenki, a legszebb ajándékot: a békét. Béke helyett azonban újabb és újabb rémek közelnek, kegyeri megaláztatás szomorú képei a közel jövőnek. Csak szavak vannak, a „hátha”, a „talán” és a bizalom, az igazság mindenekfeletti erejében.

Dr. Ágoston Péter kormánybiztos is az igazság erejére hivatkozott, mikor Nagyvárad és Erdély városairól kérdést intéztünk hozzá.

— *Bizom Wilsonban!* — mondta a kormánybiztos: *Wilson, mielőtt belépett volna a háborúskodó nemzetek közé, ugyanezt az elveket hirdette, mint most. Figyelemmel kísérem a háború alatt a párisi lapokat és láttam, hogy*

Wilson soha egy jótányit sem tért el a háború előtt hangoztatott elvétől. Wilson nem konjunktura-politikus, semmit sem változtatott eddigi véleményén. A párisi lapokból magyarra fordított közlemények nem fedték a teljes szöveget, nűanszbeli különbségek voltak, amelyek azonban lényegesen megváltoztatták Wilson nyilatkozatait. A népek önrendelkezési joga mellett minden körülmények között kitart az elnök és lehetetlennék tartom, hogy attól elálljon. A békekonferencián dől el minden és bizom abban, hogy ott teljes tisztaságában érvényesülni fog ez a közhelyig koptatott szó: önrendelkezés.

Ez az egyetlen most, amit tehetünk. Osszeszorított fogakkal várni a békekonferenciáig, ahol komoly, minden tekintetben figyelembe vevő emberek intézik el az egész Európa sorsát. Nehéz lesz a megaláztatás, de utána annál nagyobb a megszabadulás, az igazság győzelme.

Mikor építik a fürdővasutat?

A négy és fél éves háborút, akik a lövészárokban küzdötték végig, azok közül igen kevesen kerültek teljesen egészségesen haza. Ha a golyó szerencsésen elkerülte a nem szenvedett meg, de tüdőcsúszhurutot vagy rheumát hozott haza, amely egész életét megmérgezte száz és százezer rheumás katonára érkezett haza a hátrétéről.

Már a háború alatt is a beteg katonák százezeinek százeze vissza egészségét a közeli két fürdő áldozatául a víz és most a háború után fokozott mértékben lesz szükség a Püspök és Felix fürdő gyógyvizére, hogy ezek és ezek nyerjék vissza egészségüket, munkabírásukat.

De hogy az emberiség minél tömegesebben részesülhessen a fürdők vízének gyógyító erejében, ezt csak úgy lehetne elérni, hogy ha jó fogalmi eszközök kiépítésével minél könnyebben hozzáférhetővé tennék a fürdőket.

Értészet megkezdéséig óta tervezik a Nagyvárad és a két fürdő között létesítendő villamos vasutat, amely a fürdők látogatására nézve ideális állapotot teremtene s hozzáférhetővé tenné azok számára is, akik a mai őszi közlekedési viszonyok mellett, bár szükségük volna rá, nem látogathatják a közeli gyógyfürdőket.

A nagyvárad-i kereskedelmi és iparkamara legutóbbi ülése, Tátray Sándor indítványára elhatározta, hogy a fürdővasút mielőbbi kiépítése iránt keresse meg Nagyvárad városát. Az átirat el is ment a polgármesterhez.

A fürdővasút ügyében legilletékesebb helyről szervezett információnk alapján a következőket közöljük:

A fürdő vasutak kiépítésének ügye a Nagyvárad-i Vasúti Vasút kezében van. A vasút építése nem befolyásolja a politika. A tervezésben vannak, sőt már évekket ezeltől a tervezett vonalak közigazgatási kijárat is megkezdte. Az engedély iránti kérvény a kereskedelmi miniszternél van.

A rendezési eljárás útján következőnek az engedélyezési tárgyalások a miniszteriumban, valamint az építkezési költség megállá-

pitása. A jelenlegi politikai situációk szerint erre nincs idő.

Arról, hogy tavasszal megkezdhesék az építést, szó sem lehet. Az építési anyagok hiánya és magas árai, valamint a leközvetlenül szállítási nehézségek mellett hiába irat ki az építésre pályázatot. Nincs vállalkozó, aki az ár, akár a terminus betartására kötelezettséget vállalna.

A fürdő vasút kiépítésének a szükségét a N. V. Vasút társaság is érzi s óhajtja a mielőbbi kiépítést, azonban amíg a mai helyzet bizonytalansága nem tisztul, míg a kereslet és a kínálat, szóval a kereskedelem meg nem indul, nem lehet hozzáfogni a fürdő vasút építéséhez.

Hogy mily lehetetlen volna most, vagy akár a tavasszal is az építkezés, elég rámutatni talpát nem lehet még a pótlásokra sem kapni, dacára, hogy itt vannak Bihar-megyében a rengeteg erdősegek. Az 51 bihar-megyei erdőkitermelő vállalatában ezer és ezer munkáskéneke volna foglalkozás s amióta a hadifoglyok eltávoztak csendesek a rengetegek, egyetlen munkás kéz sem dolgozik. Ha a legprimitívabb vasútépítési anyagban ilyen nagy a hiány, elképzelhető, hogy más anyagokhoz sem lehet jutni. Hol van a szén, a vörösréz, az alumínium?

Arról tehát nem ábrándozhatunk, hogy a jövő fürdőszézonban villamoson járjunk ki a két közeli gyógyfürdőbe.

Merénylet Clemenceu ellen.

Budapest, dec. 24. (Saját tudósítónktól.)

Genéből táviratozák: A Tribune de Genève jelentése szerint Clemenceu ellen merényletet követtek el. A merénylet, amely nem sikerült, oroszok követték el, akiket a határ átlépése előtt letartóztattak. Rendkívül terhelő iratokat találtak náluk. Állítólag bolsevik összeesküvésről van szó.

A szerbek megszállták Muraközt.

Budapest, december 24. (Saját tudósítónktól.) Nagykanizsáról jelentik: A szerbek ma megszállták Muraközt. Bevonultak Csáktornyára, Kisszabadkára és Murakirályra. — Hír szerint a Nagykanizsán levő katonaság utasítást kapott, hogy esetleges megszállás esetén ne tanusítson ellenállást.

A debreceni keresztény társadalom szervezkedése.

Debrecen szociális és kulturális életének egyik jelentékenyebb és sokoldalú munkásságát kifejtő tényezője volt már a háború előtt is a debreceni népszövetségi szervezet. A háború zúgában is csendes, de igen eredményes jótékonyági munkát végzett. — Most azonban, amidőn tagjainak tekintélyes, erőteljes csoportja a harcmezőről visszaötlő, új energiákra támaszkodva a porondra siet, hogy hatalmas tömegeit egyesítse a jó, a belső béke és közbiztonság előmozdítására, máriszt a keresztény magyarság szellemi és anyagi érdekéért sivevel felhasználja.

A társadalom minden osztálya: szellemi munkások, tekintélyes iparosgárda, földművesek, nők stb. képviselve voltak a mostani közgyűlésen, amelyet több száz főre tehető körönség jelenlétében Kresznai Ferenc ügyvezető igazgató nyitott meg. Meggyőződésből átitatott lelkes beszédben örömmel állapította meg, hogy végre oly idők következnek, amikor egy keresztény, nemzeti és teljes demokratikus alapon álló társadalmat teremhetünk.

A tisztviselő és propaganda bizottság megválasztása után dr. Bernolák Mándor egyetemi tanár tartotta meg beszédét amely így végeztet le:

Uj politikai alakulásra van szükség.

Uj alakulásra, amely minden társadalmi osztályt és minden felekezeti szervezetet egy úttöműködésre egyesít; amely nem rombolni, de építeni akar s amely mindenekelőtt elkövet mindent, hogy az ország integritását a nemzetiségek abszolút egyenjogúsága mellett megővje és a világ békéjét biztosítsa.

A legszéle ebb keretek közt kell kiterjeszteni a népjogokat és sérthetetlen alapokra lektetni a közszabadságot.

A háborús visszaélésekkel gyűjtött vagyont a nép számára le kell foglalni.

Virázó kulturál ingvenis közoktatással és népjóléti intézményeket kell alkotni. És mindezt a munkát át kell hatnia annak a keresztény gondolatnak, hogy *testvérek vagyunk* és nem az egymás ellen folytatott harc, hanem egymás érdekében igazságos mérlegelés és előmozdítása teheti csak boldoggá az emberiséget.

Végül Kresznai Ferenc igazgató össze tartó, szorgalmas és öntudatos, háború munkára hívta fel a tagok figyelmét és a közgyűlést berekesztette.

*** Kevesebb karát a betétek után**
Az általános nemzeti renakivüli viszonyok lényeztető hatása alatt, elalrott pénzintézetek éteszték a ügyfeleket, hogy könyvekkben, vagy forrászámán elhelyezett betétek kamatát 1919 január 1-ől: fél százalékkal lecsökkentse. Magyar Általános Hitelbank, Postai Magyar Kereskedelmi Bank, Árpád-Osztrák Bank, Nagyváradi Takarékpénztár, Egyesült Bank és Takarékpénztár, Bihar megyei Takarékpénztár és Cserésszéki Bank, Lisztmészai és Jászóbank, Postai Takarékpénztár, Biharvári Takarékpénztár, Nagyváradi Hitelbank, Nagyváradi Kereskedelmi és Foglalkozási Bank, Nagyváradi Agrár Takarékpénztár, Újvárosi Takarékpénztár.

HIREK

KARÁCSONY.

Hol maradtatok az idén szép sugár fényök, ki tartott vissza a barmeteket a zord eróelyi havasok oldalán? A fényes városi szobákban olyan jól meg lehet melgedni, a gyermekek mind vártak barmeteket, kétségbeesett apák és a yák kurták át utánatok a pacokat, végteleen hosszú láncokat fortak hetekkel szelők a máraz útkos szobákban, cslogó vat a havas árólok, aranyfűstet, apró csipte őket a bollekbán, libegő angyalkákkal, piros macskák, csokoládé koröket, selymekbe burkolták az almákat, svájci bombont szelők apuka, andaluziai gránát Imákar ho attak, fébbélü olasz na ancsot, Mancinak a lo doni varie é slágeret ígerte meg a kisasszony, nürnbergi katorák ökezte ez e ött egy héttel a álomban is hallottam, hogy do oltak és tü ömetlenkedtek a nagy sáros dobozban.

Csak nem a láncoktól ijedtetek meg? Mi tartott vajjon vissza? Jobb odakint látni a vizmosások fölött, farsasos közőit? Apuka azt mondta, hogy politikai okokból nem jöhetél. Hát tudod meg, hogy ez rut dolog volt téled és a politika akkor egy csunya macó lehet, ha így megzavarja a mi örömmünket.

Soha, soha nem történt ez még meg, hogy ne jöjtel volna el és én már ötödik elembe járok, de még nem emlékszem, hogy életemben úgy sirtam volna, mint tegnap.

Zoli bátyám sem jött haza karácsonyra. Ott maradt a Piavénán. Most már te is hűtlen leszel hozzánk?

*** Karácsony a templomokban.** Ma, szerdán, szeptember Karácsony első napján a székesegyházban az ünnepi szentmisét Spett Gyula pápai prelátus tartja és Gróh Ferenc pápai prelátos mondja az ünnepi szentbeszédet. Az olasz plebánia-templomban ünnep másodnapján délelőtti 9 órakor Imrik S. Zoltán tb. kanonok tartja ugy az ünnepélyes szentmisét, mint a predikációt. A Szent László-templomban ünnep első napján a szentmisét és a predikációt dr. Testyán Endre plebános mondja. A váradelencei plebánia templomban ünnep első napján Halasz Gyula plebános misézik és predikál. Az ev. ref. templomokban: első nap: az olasz templomban Sulyok István esperes, az újvárosi templomban Csernák Béla le kész. Második nap: az olasz templomban Csernák Béla le kész, az újvárosi templomban Sulyok István esperes predikál. Az ág. ref. templomban Mótény László le kész. Tart a ünnep első napján az újvárosi templomban.

*** Estély.** Dr. Schanbeck Karly az elővezetője a szentmisét az olasz Medzihadszky templomban. Medzihadszky Medárd le kész. Csak a ünnep első napján Egred Pál le kész.

*** A városi kórházban nagygyűlése.** Nagyváradi városi kórházban az idén december 24-én a városi kórházban nagygyűlést tart melére a párt szervezetek figyelték a meghívom. Nagyváradi 1918. december 24. Dr. Adorján Emil párt elnök.

*** Ki lesz a Nemzeti Tanács elnöke?**
Dr. Kovács Miklós távozása a Bihar megyei Magyar Nemzeti Tanács elnöki székéből befejezett lény. Dr. Kovács a szervezeti megteremtésével és bevezetésével elvégezte hazafias kötelességét és a további vezetést tekintettel kimerültségére, más egyén kezébe teszi le. Az intéző bizottság részéről több irányban történt már puhatolódás, hogy ki legalkalmasabb a közeledő feladatok ellátására. A román megszállás alatt kétszeresen fontos lesz ez a — nobile officium — ezt kétségtelemé teszi a harmonikus együttműködés. Az eddigi kombinációk oda tendálnak, hogy a tisztséget lehetőleg meg ei emberrel tölték be. Eddig terben leginkább Bolog Mihály szabolcsi főbírtokos személye áll, aki azonban még eddig nem nyilvánkozott. A lemondás és választás hétfőn lesz a plenáris ülésen.

*** A Népszövetségi Hitelszövetkezetben** csütörtökön, ünnepe má odnapján nem lesz befize és. Legköze ebb december 30-án, hétfőn lesz ünnepi óra. A VII. évi vársu a barmár most is lehet belépni, az erre vonatkozó tuisniva ókat lapunk hirdetései között találják meg az eddigi klódk.

*** Veszedelmes lövöldözések.** Éjjelenként folytonos lövöldözés riasztja és idegesíti a közönséget. Különösen a város periferiáján egész éjjel folytonos a durrogatás, amit katonák és polgárok csinálnak. Ez korántsem olyan ártatlan kedvtelés, mint sokan hiszik, mert könnyen polgáreléteket követelhet a polgárok passziója. A napokban egy városi tisztviselő özvegyének szobáblakán tévedt be egy ilyen elévedt golyó. Szerencsére nem tett kárt senkiben. Nagy veszedelmet okozhatnak ezek az ok nélküli lövöldözések azzal is, hogy már több esetben előttek a villamos vezetéküket. — Tegnapelőtt éjjel egy primervezetéket szarított el egy golyó. Az volt a szerencse, hogy a város egy elhagyatott részén, a kaszárnyák határáig történt az eset, ahol különösen éjjel nem igen járnak s így nem történt baj. Ha azonban a város forgalmasabb helyén szarítja el a lövés a primer vezeték, a legnagyobb szerencsélenség történne. Na yon is helyénvaló volna, ha a polgárok ne elhútanák az okatlan lövöldözést, míg nagyobb szerencsélenség nem történik.

*** A nagyváradi összes Keresztény Nőegyesületek** karácsonyi ünnepi rendezése a hadiárnyak járára december 29-én, vasárnap délután 4 órakor a Katolikus Szent László templomban. Műsor: Tarkovszky: Évszok. Schubert: Moment musical, zongorán elődja: J. S. Okker József. A gyermekekneveléstől. Előadja: Oláh Margit, a budapesti v. k. intézetének növendéke. Gordjani: Felhő szelők. Schubert: Ave Maria. Éneklő: Mayr Margitka. Ünnepe szelők Tania dr. P. P. J. n. s. Belépi díj n. s. de ökök s adományokat lelné a fertőn m. s. ö. r. kö. n. t. t. l. g. a. n. t. E közlemény a meghívom gyanánt szolgál.

*** A nagyváradi függetlenségi párt** 1918. évi ünnepi rendezése december 24-én, vasárnap délután 4 órakor a városi kórházban nagygyűlést tart melére a párt szervezetek figyelték a meghívom. Nagyváradi 1918. december 24. Dr. Adorján Emil párt elnök.

* **Orvosi hír.** Dr. Szóke Ferenc egyetem orvostudor a haretérről hazatérve, rendléseit megkezdte Kórház-utca 35 sz. alatt. Telefon 17-13.

* **Karácsonyra ünnepe a Kath. Legényegyletben.** Megható ünnepe között folyt le az egylet családias karácsonyestéje. Az erőteljes legények, mint spró gyermekek vették körül a csillagzó fényben uszó karácsonyfát és szívódió fakadó alkalmi éneket adtak elő. Kiemelkedő pontja volt az ünnepelemek Mayer Margitka énekszámai, aki iskolázott, finom kezelésű hangjával magával ragadta a közönséget. A karácsonyfa alatt dr. Lestyán Endre egyleti elnök lelkes alkalmi beszédet tartott. Ezután következett az ajándéktárgyak kiosztása. Különös hála jár fejezi ki az egylet dr. Magurányi Jenőnek, aki gazdag ajándékokkal és izléses karácsonyfa díszítéssel feledhetetlenné tette a szent estét.

* **Szervezkednek a bankszolgák.** A nagyváradai bankszolgák csütörtök délután 3 órakor a Munkásotthonban tartják alakuló ülésüket. Mindenki ott legyen.

* **Eljegyzés.** Stessel Mádike és Krammer Alajos okl. gépészmérnök, Krammer Károly posta-főfelügyelő fia, karácsony estéjén tartották eljegyzésüket Budapesten.

* **A legnagyobb örömet szerezheti bárkinék, ha újévi ajándékkul egy könyvvel lepi meg, vagy számára előfizet valamely lapra.** Tessék szívnézni a Sajtóhölgybizottság irodájában (Kath. Köi épület) vagy a bizományi üzletében: Kossuth-utca. Ujdonságok: Prohászka: Kultura és terror, Gonda Béla: Jó modor, jó társaság, Fiúk könyve. A családi könyvtár legújabb füzetek stb. Megrendelhetők a számonkint kaphatók a következő keresztény folyóiratok: Élet, Magyar Kultura, Uj Nemzedék, Uj Lap, Alkotmány, Neue Post, Népujság, Zászlók, Nagyszonyunk, Kis Pajtás stb. szindarabok, képeslapok mindenkor kaphatók.

* **Házasság.** Fehér Gábor cipész-iparos Juhász Irénkével karácsony másodnapján házasságot köt Mezőberényben. (Minden külön értesítés helyett.)

* **Kézügyességi kézikönyv.** Ardos Frigyes, a nagyváradai főreáliskola derék tanára már évek óta nagy és buzgó tevékenységet fejt ki, hogy különösen a fiataloknál a kézügyességet fejlessze és a kézügyességi munkálatokat megkedveltesse. Százakra vagy azok számára, akik az ő utmutatása és vezetése alatt igen szép eredményt értek el. Az érdekes tanár igen használható és gyakorlati kézi könyvet is írt „Kézügyességi munkálatok vezérfonalai” címen, amelyet most béke árban bocsát a közönség rendelkezésére. Kapható a szerzőnél: Jókai-utca 11. sz. alatt és minden helybeli könyvkereskedésben. Karácsonyi és újévi ajándékkul igen alkalmas.

* **Leszerelt altisztek szabadszervezete** csütörtökön délután 2 órakor a városháza közgyűlési termében taggyűlést tart. Minden tag jelenjen meg.

* **Adókövetési lajstromok közszemlén.** Nagyvárad város adóhivatala részéről ezennel értesitem az adózókat, miszerint a III. kerület Váralja, Velence, Csillag és Hegy város részekre vonatkozó 1918-1919. évi fejezetadó követési lajstromok a városi adóhivatal 26. sz. szobájában folyó évi december 23-tól 31-ig bezárólag közszemlére ki vannak téve, azokat a hivatalos órák alatt bárki megtekintheti és esetleges felszólalását további 15 nap alatt a Pénzügyigazgatóságál irásban beadhatja. Nagyvárad, 1918 december 17-én. Juricskay Barna sk. pénz és adóügyi tanácsos.

* **Eljegyzés.** Hegyessy Sándor és Jacob Lujzika jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

* **Nyilatkozat.** Tizenhárom hónappal ezelőtt, mikor én voltam a Várad Hét fellelős szerkesztője *Ónagysága lopott* cím alatt egy cikk jelent meg a lapban. A cikk, bár név említése nélkül, egy brószági tárgyalásról számolt be, felületesen és könnyelműen, éppen ezért igen sértő volt egy nagyváradai uriaszonyra nézve. Utóbb közvetlenül meggyőződtem róla, hogy a cikkben közölt adatok távolról sem fedik a perbeli tényállást, sőt a legutóbbi napokban megtartott végtárgyalás azt is kiderítette, hogy az illető uriaszony nem is tudott arról, hogy az ő cselédje a másik lakó cselédjétől látta vett át értékesítés végett a saját hasznára. Már jóval a jogerős ítélet előtt is láttam, hogy a támadás igazságtalan volt, a kommentálás pedig sértő. Most az ítélet után, mint fellelős szerkesztő kötelességemnek tartom, hogy ne csak sajnálkozást fejezzem ki a cikk megjelenése miatt, hanem a távollevő cikkíró helyett bocsánatot is kérjek a megsértettektől és különösen a megbántott uriaszonytól. Nagyvárad, 1918 december 24.

Antal Sándor.

* **A hadiárva karácsonyi ajándékához hozzájárultak a következő cégek:** Benkő Artur, Davidovics ésszerész, Boros ékszerész, Sebő-cég, Rottersmann Franciska, Sz. Kocsis János, Reichard-áruház, Szilágyi Géza, Berger Milka, Hegedüs Armin, Ujlaky István, Matula Gyula, Berger illatszertár, Klein Géza Hungária fiókküzét, Fiumei kávébepozatal, Oláry cég, Bumbra Imre, Waldmann Ernő, dr. Konrád Béláné, Róna Andor, Roth cipőáruház, Darvas-cég, Hőfőherke-áruház, Arany Sas gyógyszerár, Glücksmann Armin, Lázár Lázár, Deutsch K. I., Stern Lajos, Zauderer, Deutsch Ignác, Roth Henrik, Lamm Mór, Krammer Áron, Weisz Bernát, Kandel cég, M helyf és Kandel, Vechslér Adolf és társa, Aszódy Ferkó, Czillér Imre, Vezér áruház, Fehér János, Roh M. utóda, Fekete Ernő, Grünwald ékszerész, Sonnenfeld-cég, Benedek cukorka-üzlet, Markovits és Weinberger, Kolozsvári ékszerész, Vadász Albert, Kádár-cég, Hegedüs János, Herbst ékszerész, Barna Jenő, Schwartz ruhaáruház, Szilágyi Ernő, Linoleum, Paróczay, Hegedüs Hirlapiroda, Deutsch Simon, Flegmann Armin, Pfaff Kálmán, ifj. Erdős Albert, Spitzer Béla, Koller Ágoston, Központi újság és jegyiroda, Merza Kálmán, Popper József, Bártfay József, Atlasz gyógyszerár, özv. Goldstein Simonné cég, Klein Vilmos, Erdődy áruház, Fodor István, Stepper Ottó cukrász, Korona gyógyszerár, Apolló drogueria, Király csemegé üzlet, Schwartz M. cég, Kardos áruház, Hollós Jenő.

* **Elveszett 2 drb. összehajtható kasszavulcs és 4 drb. belső tresor kulcs barna bőrtárcsában.** Becsületes megtaláló, kinek ügyis értékelen, hozza be Hegedüs Hirlapirodába, hol 100 K jutalomban részesül.

* **Eljegyzés.** Szálku Ferenc helybeli iparos bájos leányát *Ilonkát* ma jegyezte el ifj. Papp János.

* **A hadirokkantak, hadiárva és hadiözvegyek országos szövetségének** Nagyvárad és Bihar megyei fiókjá vasárnap délután 1 órakor tartotta a városháza közgyűlési termében hatalmas érdeklődés mellett alakuló közgyűlést. Gelberg Jenő üdvözölte a megjelenteket s a választások meg ejtéséig az elnöki tisztségre Hubert Istvánt ajánlotta. Hubert István válaszolt a rokkant egyesületbe való tömörülésének szükségességét, felolvastatta és elfogadásra ajánlotta az előkészítő bizottság által javasolt alapszabálytervezetet, amit némi módosítás

sal a közgyűlés el is fogadott. A közgyűlés azután megválasztotta a tisztikart, választmányt és felügyelő bizottságot.

* **A népszövetség mozielőadása karácsony másodnapján.** Mint már lapunk tegnapi számában jeleztük, a Kath. Népszövetség csak karácsony másodnapján, csütörtökön tart mozielőadást. Ezen alkalommal a „*Hieroglifák titka*” című sláger kerül pompás kiegészítő műsor keretében bemutatásra. A mindvégig izgalmas, hatalmas dráma mindenestre mindkét csütörtöki előadása telt házat fog vonzani, mert a közönségnek igen ritkán nyílik alkalmá gyönyörködni hasonló csodaszép filmben. A csütörtöki sláger tárgyát tegnap egyébként már ismertettük. A népszövetség mozielőadásainak vezetősége a legnagyobb áldozatokhoz, hogy a közönségnek minden alkalommal legelsőrendű filmprodukumokat nyújtsa s így újév napján is egy pompás vigjáték kerül műsorra. A csütörtöki előadások kezdete 4 és 6 órakor. Helyárok a rendesek.

* **Itt az idő!** Még nem késett el, még mindig becserélheti régi, vagy megunt hanglemezeit a most megjelent legújabb kacagató tréfás „*Ujvári telefonál*” című kétoldalu hanglemezre, mely pénzért nem kapható, csupán 6 drb. lejátszott lemez ellenében kizárólagos joggal Wágner hangszeráruháznál, Budapest, VIII., József-körut 15.

* **Elveszett csacsi.** A Vörös Kereszt Egyesület kedves kis csacsija önröndelkezett magával és elcsavargott. Ismertető jelle: sötét barna, egyik lábára kicsit sánta. Aki találkozik vele, legyen szives haza terelni Uri u. 40. (A József intézet) alá.

VILLAMOS VASALÓK és FŐZŐK
megérkeztek, remekszép üvegcsillárok mindennemű villamos vezetékek és égők legolcsóbb napiárban szereltetnek
STERN VILLAMOS VÁLLALATA
Szt.-János-u. 20. Telefon 556.

IRODALOM

A „*Vasárnapi Ujság*” december 22-iki, karácsonyi száma a megszokottnál jóval nagyobb terjedelemben jelent meg, kiválóan érdekes képeket közzöl a Budapestre érkezett francia gyarmati katonákról, a budapesti helyőrség tüntetéséről, Fényes Adolf kiállításáról, az iparművészeti társulat karácsonyi tárlatáról stb. Balla Mihály cikke több térképpel azokat a változásokat fejtegeti, melyek az utóbbi félszázad alatt a világ politikai térképén végbementek. Szépirodalmi olvasmányok: Havas Gyula regénye, Vargha Gyula három szép Heredia fordítása, Berkes Imre novellája, Chesterton kalandos elbeszélései. Egyéb közlemények: Pordone egy pompás festménye s a rendes heti rovatok, stb. A „*Vasárnapi Ujság*” előfizetési ára negyedévre 10 korona. — Megrendelhető a „*Vasárnapi Ujság*” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem u. 4 sz.). Ugyanitt megrendelhető a „*Képes Népiap*”, a legolcsóbb újság a magyar nép számára, félve 2 Lrona 40 fillér.

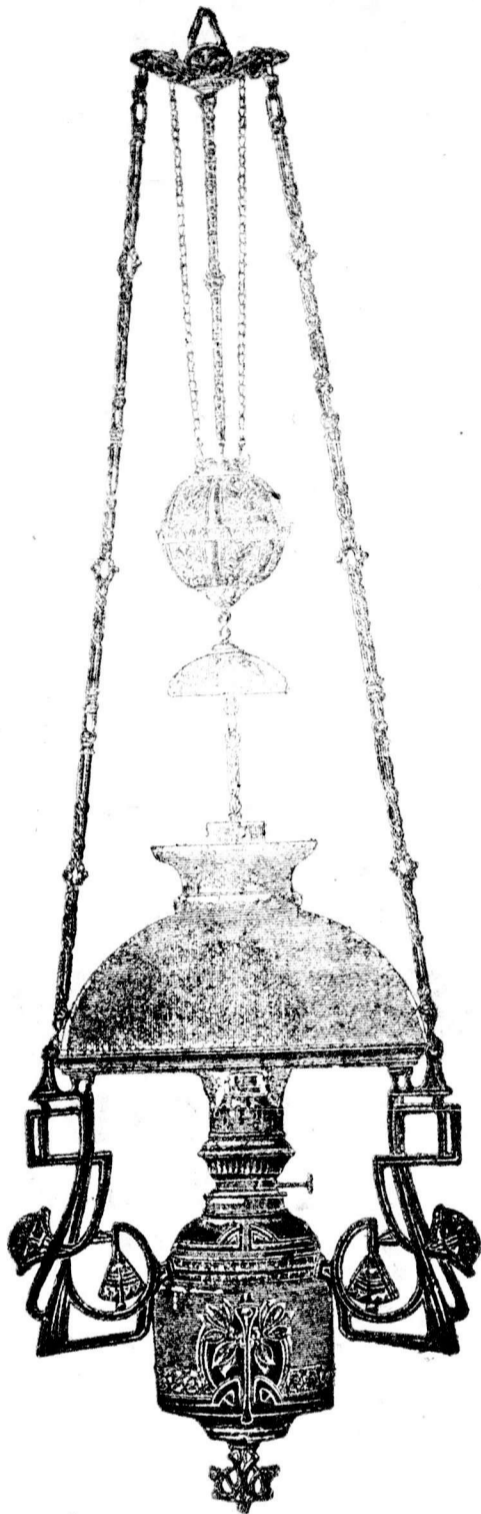
URANIA
mozgó-
színház

25 és 26-án

Sátán láncon.

Hétköznap 4, szombat, vasárnap
2 órai kezdettel.

Karácsonyi vásár!

Szines ebédkészlet aranyozással 12 személyre 300.—
 Szines teáskészlet ar.-sal 12 sz.-re 160.—
 Sz. kávékészlet ar.-sal 12 sz.-re 160.—
 Függlőlámpa teljesen felszerelve 80.—
 Majolika vizeskanecső szines . . . 20.—
 Majolika virágváza szines virággal 15.—
 Majolika cukorbox sz. virággal 15.—
 Petroleum asztali lámpa nikkelt, felszerelve 40.—
 Majolika dohánytartó sz. virággal 15.—

Nippek, figurák, szent Antal és Mária-szobrok, szenteltvíz-tartók.

Eladás nagyban és kicsinyben. Képekterezés, ablaküvegerés.

KOMLÓS TESTVEREK

üveg, porcellán, lámpa, diszmutáruk, ezüstáruk, konyhafelszerelések gyári raktára Nagyvárad, Hlatky Endre (Zöldfa-u.) utca 13.

Telefon 3-72. Telefon 3-72.

Mocsáry Sándor

törv. bej. cég.

Villany-, gáz- és vízvezetékszerelő, bronzműves, bádogos, lakatos, műszerész és galvanizáló. Irógép-, kerékpár-, grammofoonjavító és nikkelező.

Iroda és raktár:

Zöldfa-utca 8. Telefon 1404.

Ipartelep:

Szent János-u. 22. Telefon 532

Kávéház átvétel.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a

Városi kávéházat

átvettem s azt részben s vendégeim igényeinek megfelelően fogom tovább vezetni. A kávéházamban szolid árak mellett centos és figyelmű kiszolgálás lesz vezérelvem.

Minden este külön színházi vacsorát szolgálnak fel.

Szíves pártfogást kérve, vagyok kiváló tisztelettel

MAYER VILMOS.

CIPÉSZEKNEK!

1 kgr. la. buzaesiriz — — — K 19'60
 1 kgr. la. aranyesiriz — — — K 39'20
 1 kgr. la. folyékony esiriz — — — K 8'—
 1 kgr. la. taszeg 2-15 sz. — — — K 8'—
 1 drb. brassói talpráspoly — — — K 3'80
 1 drb. brassói kireszelő — — — K 3'30
 1 készl. bőrtalpvédő — — — K 2'50
 1 drb. vaskapta — — — K 12'80
 1 készl. acél talpvédő — — — K —'70

Papírvászon és mindenféle cipész-kellékek olcsó napi áron.

ASZTALOSOKNAK!

1 kgr. la. asztaloseny — — — K 6'80
 ugyanaz zsákvételnél — — — K 6'25

SZERELŐKNEK!

Bőrtárcsa vízvezeték csaphoz
 100 drb 1/2" csaphoz — — — K 4'80
 100 drb 3/4" — — — K 6'80
 100 drb 1" — — — K 9'60

Postán utánvétel mellett.

Portó és csomagolás felszámításával. Gyors és pontos kiszolgálás.

STERN MIKLÓS

Nagyvárad, Zöldfa-utca 9. szám.

Felső Kereskedelmi és Polgári iskolából kimaradt tanulókat magánvizsgára előkészít felelőséggel

a Középsikolai Előkészítő

Donát-tanfolyam

Beöthy Ödön-utca 30. sz. Telefon 1000.

Új kereskedelmi tanfolyam

hölgyek részére (gyors- és gépírás, számtan, könyvvitel, helyes és szépírás) szeptember 15-től kezdve a DONÁT-féle tanfolyamban Beöthy Ödön-utca 30. Telefon 1000. Telefon 1000.

VISZKETEKSÉGET, sömört, ruht

a leggyorsabban elmulasztja a dr. FLESCH-féle törvényesen védett

„Skaboform“-kenőcs.

Nincs szaga. Nem piszkít. Mindig eredeti peccsétes dr. Flesch-félét kérjünk.

Próbategely 4 K, nagy tegely 6 K, családi adag 15 korona.

Nagyvárad és vidéke részére főraktár:

„CSILLAG“-gyógyszertár

Hlatky Endre-utca (Zöldfa-u.)

Nagyváradon.

Kapható továbbá Hegedüs Rezső „Szent László“ gyógyszertárában, Sebestyén Arthur „Diana“ gyógyszertárában, Kain Eszter „Arany-sas“ gyógyszertárában.

Lóértékesítő állomás parancsnoksága Nagyvárad.

Hirdetmény.

Közhirre teszem, I. hogy a katonai lovak legközelebbi árverése 1918. évi december 30-án Nagyváradon az a. ad. uti honvédszárlaktanyában fog megtartatni. Az árverés 8 órakor kezdődik. A lovak kötőfék nélkül adatnak át 2. hogy a f. hó 27., 28. és 29-én ugyan-csak a honvédszárlaktanyában nagyobb számú katonai ló fog mezőgazdasági munkálatok céljaira bizonytalan időre oly gazdák között kölcsönképpen kiosztatni, akik az illetékes községi előjáróságok által kiállított bizonyítvánnyal igazolják:

a) hogy gazdaságaik igazoló hiányában szenvednek, b) hogy az állatok vállalt katonai lovak megfelelő ellátására elegendő mennyiségű takarmánnyal rendelkeznek, c) hogy a lovaknak saját hájuk folytán esetleg előállható értékesítketését, vagy a lovaknak elhullása esetén azok teljes becsértékét megtéríteni képesek, végül d) hogy minden tekintetben megbízható egyének.

Előnyben részesülnek azok akik a legutóbbi behívások alkalmával a náluk kintlevő lovakat beszolgáltatták

Magyar lóértékesítő állomás.

VAS és rézágak,

afrik és lószőrmatracok, amerikai és sodrony-ágybetétek: öszszehajlós ágyak eredeti gyári áron kaphatók

Tátray Sándor

r.-nál Körös-utca 11.

Telefon-szám: 558.

ALAPITTATOTT 1903.

Villamos felszerelési vállalat.

BRONZMÜVES ÉS FÉMIPARTELEP.

Elvállal:

Kastélyok, lakások, templomok
és magánosok,
Villamos világítási,
Villamos csengő,
Villamos órjelző,
Villamos tűzjelző,
Telefon,
Villámhárító,
Motorok és minden e szakmába
tartozó munkákat.

Wolfram és fél Wattos égők minden feszültségre.

Telefon 556 szám.

Gyárt és javít:

Villamos, gáz, acetylen csillárokat,
falikarokat, candelabereket, asz-
tali lámpákat. Réz és vas ágyak
javítása, galvanizálása. Ajtó kor-
látok, butor veretek javítása. Or-
vosi műszerek, csillárok csiszolása.
Electrotechnikai szerelvények.

Kiváló tisztelettel
Stern Adolf,
Szent János-u. 20.

Itt az idő!

Még nem készt el, hisz hat darab használt
hanglemezzel rendelkezik, úgy még mindig
becserélheti azokat a most megjelent leg-
újabb kacagató tréfás

„UJVÁRI TELEFONÁL“

című kétoldalu hanglemezzel. Nagyszerűen
sikerült mulatságos telefonjelenet! Kizáró-
lagos joggal

WAGNER

HANGSZER-ÁRUHÁZNÁL

a világhírű „Favorite“ hanglemezzgyár főraktára

Budapest, József-körut 15. Fiók: IX., Ráday-utca 18.
Beszélőgépek 1500 koronáig. — Árjegyzék ingyen.

Belépési felhívás

a Népszövetségi Hitelszövetkezet
VII-ik évtársulatába.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet 1919.
anuár 1-én VII-ik évtársulatát nyitja meg.

Az előbbi üzletek, dacára a nehéz meg-
éltetési viszonyoknak, — igen szép ered-
ményeivel folynak.

Belépni szándékozók üzletrészeket jegyez-
hetnek már most is a hivatalos órák alatt a

A tiszta haszon és nyereség teljes egészé-
ben a tagok között osztatik fel s kiki heti
betéte arányában részesedik.

A szövetkezet elfogad betéteket is s azo-
kat legmagasabb kamarábba kamatoztatja.

szövetkezet helyiségében (Szilágyi Dezső u.
5. sz. a.). Egy üzletrész heti 20 fillér belize-
tésre kötelez s kiki annyi üzletrészt jegyez,
amennyit akar. Felvételi díj üzletrészenként,
20 fillér, 3 év múlva az évtársulat feloszlik;
a tagok a befizetett összeget kikapják s a
rájuk eső nyereséget is.

A tagok a befizetett összeg 15-öd részéig
a szövetkezettől olesó kamara kölcsönt is
kaphatnak, mely 3 év alatt fizethető le. Azon-
felül betáblázásra, a tékpapírra, vagy váltóra,
bármily összeg erejéig.

Tőkekamatadót a szövetkezet fizeti.

Bizalommal kérjük a belépni szándékozó-
kat, szivesedjenek szövetkezetünk helyiségé-
ben részjegyeket jegyezni.

Népszövetségi Hitelszövetkezet.

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű
fűzőszalon

NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.

Parkszálló épületében

Interurbán telefon:
II-53 szám.

A Szilvágyi-szálló mű-
vésznőinek egyedi díszítő
szállítója.

Tisztításokat és átala-
kításokat elvállalunk.
Fűzők mérték után a
legrövidebb idő alatt el-
készítetnek.

Karácsonyi ajándéknak

gyermekjátékok, aján-
dék tárgyak, finom fésű-
sűk, hajdiszkek, ékszer-
utánzatok, legjobb par-
fümök, puderek, mani-
kür-készletek, bőr-er-
szények, ridikülök

LEGELŐNYÖSEBBEN BESZEREZHEK

Fésű- és diszínúáruház
Saspassage 42.

Nebelthau A. utóda Szabó J.